

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2023. május 10.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
--

1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.

0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az Ismeretszerzés, a források használata (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
--

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
--

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Caesar (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) (első) triumvirátus
- b) senatus
- c) dictator
- d) Kr. e. 44.

2. Az iszlám (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Korán
- b) Ószövetség / (Héber) Biblia / Tóra / Tízparancsolat
- c) Mekka
- d) (Názáreti) Jézus / (Jézus) Krisztus

3. Tatárjárás utáni újjáépítés (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 4., 5.
- b) katonaaállítás a király seregébe *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) (város)fal építése

4. Reformáció és katolikus megújulás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) 3.
- c) 2.
- d) 2.

5. Mohácsi csata (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) 2.
- c) 2.
- d) 3.

6. Emberi és polgári jogok nyilatkozata (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
- b) 3.
- c) 1.
- d) 3.

7. Az 1848-as forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) Pozsony
- b) Forradalmak robbantak ki Európában. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható abban az esetben, ha szerepel benne a „forradalom” kifejezés.)*
- c) áprilisi törvények
- d) cenzúra
- e) 2.
- f) 2.

8. Nemzetiszocialista Németország (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- 2., 3., 5., 7.

9. Bethlen-konzolidáció (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1., 2.
- b) 4., 5.

10. Jugoszlávia felbomlása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Bosznia-Hercegovina
- b) Szlovénia, Horvátország *(A helyes válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*
- c) Szerbia

11. Az 1956-os forradalom és szabadságharc (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

A kép betűjele	Az állítás sorszáma
a)	1.
b)	2.
c)	1.
d)	3.

12. A magyarországi cigányság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
- b) 1.
- c) 3.
- d) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Korai kapitalizmus

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a manufaktúrák működését mutatja be. Kitér a manufaktúrák és a tömegtermelés kapcsolatára. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Utal a téma időbeliségére (pl. Amerika felfedezése: 1492, kora újkor: 16–18. század, a manufaktúrák a 16–17. században jelentek meg), és rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. Angliában / Németalföldön / Hollandiában bontakozott ki a manufaktúraipar, a gyarmatok elősegítették a gazdasági fejlődést).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. manufaktúra, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus / tömegtermelés.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás lényegét (pl. fejlettebb technikával növelhető a termelés; különféle feladatokra különféle hajók alkalmasak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. érdemes fejlettebb technikába befektetni; a specializáció gazdaságos lehet; a specializációhoz tömegtermelésre van szükség; mindez a kapitalista / tőkés gazdaság jellemzője).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a manufaktúrák bérmunkásokat alkalmaztak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel elvált a tulajdonos és a termelő; ehhez szabad munkaerőre volt szükség; a munkaeszközöket a tulajdonos biztosította; a tulajdonosok tőkés vállalkozók voltak).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a manufaktúrákban részekre bontották a munkafolyamatot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel gyorsították / olcsóbbá tették a termelést; a munkaerőt csak a részfeladatra kellett betanítani; egyforma tömegtermékeket állítottak elő).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Az Egyesült Államok hadba lépése		(rövid)
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Egyesült Államok első világháborús hadba lépésének körülményeit és következményeit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy lényeges dátumot az amerikai hadba lépéssel kapcsolatban (pl. az első világháború: 1914–1918; az amerikai hadba lépés: 1917; az amerikai csapatok tömeges beavatkozása: 1918), valamint rögzít egy lényeges térbeli elemet az amerikai hadba lépéssel kapcsolatban (pl. csapatokat küldtek Európába; az amerikai csapatok főképpen a nyugati fronton harcoltak).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, háború, hátország, antant.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti egy lényeges tény a forrásból (pl. az amerikai hadba lépés egyik oka a hadianyaggyártók gazdasági érdeke volt; a hadianyaggyártók nagy nyomást gyakoroltak a kormányra a hadianyagexport érdekében), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háború óriási keresletet jelentett az amerikai haditechnika / ipar számára; már a hadba lépés előtt nagy mennyiségű hadianyaggal támogatták az antantot; az USA a háború során kiterjesztette gazdasági befolyását Európára; a hitelek későbbi visszafizetése miatt is fontos volt az USA számára az antant győzelme).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az amerikai hadba lépés egy deklarált okát (pl. a németek korlátlan tengeralattjáróharcot hirdettek; a német diplomácia Mexikónak USA elleni háború esetére szövetséget ígért), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a német tengeralattjárók számos amerikai szállítmányt süllyesztettek el; a tengeralattjáróharc célja a brit–francia utánpótlás ellehetetlenítése volt; a mexikói–német szövetség közvetlenül / a szárazföldön fenyegette volna az USA-t).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok hadba lépése egyértelműen az antant javára billentette a háborús erőviszonyokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Egyesült Államok már a hadba lépés előtt is döntő mértékben támogatta hadianyagokkal az antant hatalmakat; az amerikai hadsereg csak 1918 nyarára vált döntő erővé a nyugati fronton; 1918 nyarán már több mint egymillió amerikai katona harcolt Európában).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Hunyadi Mátyás külpolitikája		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Mátyás az ország védelmére irányuló törekvéseit és hódításait mutatja be. Válaszában kitér ezek pénzügyi fedezetére is. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mátyás uralkodásának évszámait (1458–1490)	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. déli végváratok hódított vissza, a Balkánon feltartóztatta a török előrenyomulást, meghódította Morvaországot és Sziléziát / az osztrák tartományokat / elfoglalta Bécset).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. adó, béke, hódítás, király / császár.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. végvár / végvári rendszer, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg / zsoldossereg.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. a magyarok végvári vonal kiépítésével védekeztek a török ellen; délen ütközőterületeket / bánságokat hoztak létre), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mátyás elsősorban védekező politikát / békepolitikát folytatott a török irányában; megerősítette a végvári vonalat; a törökkel való viszonylagos béke összefüggött Mátyás nyugati hódító törekvéseivel; a török elleni sikerek uralkodói hatalmának megerősítését is szolgálták; visszafoglalta Jajca várát / elfoglalta Szabács várát a töröktől; a korszakban a török nem próbálkozott jelentős támadással; a végvári vonal fenntartása komoly anyagi terhet jelentett; megújítandó békét kötött a törökkel).	0–3
	F2 Rögzít egy tény Mátyás seregével kapcsolatban a szöveg alapján (pl. nehézlovasokból, könnyűlovasokból és gyalogosokból állt; zsoldoshadsereg volt; a fegyvernemek felszereltsége szabta meg a katonák zsoldját; a sereg fenntartása nagy költséggel járt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korban modern hadsereg volt; a rendkívüli hadiadó részben finanszírozta a fekete sereget; a király számára ez egy mindig bevethető hadsereg volt; Mátyás erre támaszkodva tudta magát függetleníteni a rendektől / volt képes aktív külpolitikát folytatni; magvát a huszita harcosok adták; továbbra is szükség volt a nemesi bandériumokra; a sereg létszáma 9–15 ezer főre volt tehető).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Mátyás elfoglalta Bécset, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Mátyás áthelyezte Bécsbe a székhelyét; Mátyás hatalma kiterjedt Kelet-Ausztriára; Mátyás uralkodásának kezdetén versengtek a Habsburgokkal / III. Frigyeszel a trónért; Mátyás visszavásárolta a Szent Koronát;	0–3

	Mátyás törvényes utód nélküli halála esetén a Habsburgok jogot szereznek a magyar trónra; versengtek a cseh trónért / a császári címért).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Mátyás bevételeinek legnagyobb részét a rendkívüli hadiadó tette ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hadiadót évente szedte be a jobbágyoktól; összege egy forint volt; még így sem tudta teljesen fedezni a katonai kiadásokat; az adók túlzottan megterhelték a jobbágyokat).	0–3
	E2 Rögzít egy másik tényt Mátyás jövedelmeire vonatkozóan (pl. jelentősen növelte őket, legnagyobb részét a jobbágyságra kivetett adók tették ki; a jövedelmek legnagyobb része az adókból folyt be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megemlíti egyet az adók növelésének módszereiből: kapuadóból füstpénz lett / harmincadvámából koronavám lett; a beszedett adók legalább harmadát felemésztették a katonai kiadások).	0–3
	E3 Rögzíti Mátyás csehországi hadjáratának egy lényegi elemét (pl. Mátyás a huszitizmus / eretnokség elleni harcot használta fel a támadás okaként; Mátyás célja a cseh trón megszerzése volt; a cseh trónért a Habsburgokkal és a Jagellókkal harcolt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a pápai pénzek segítették Mátyás hadjáratát; Mátyás megosztva szerezte meg a cseh királyi címet / Mátyás választófejedelem lett; Mátyás a német-római császári címre tört; Mátyás katonailag győzelmet aratott; Mátyás nem tudta megszerezni egész Csehországot).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A dualizmus kori Magyarország etnikai viszonyai (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori etnikai viszonyok változásait, a nemzetiségi kérdést és a horvát–magyar kiegyezést mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia / egy soknemzetiségű birodalom része volt, a nemzetiségek az ország peremterületein éltek nagyobb arányban, az asszimiláció a városokban / Budapesten / az etnikailag kevert területeken volt a legjellemzőbb).	0–2
	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetiség, anyanyelv / államnyelv, kormány, politika.	0–2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. horvát–magyar kiegyezés, nemzetiségi törvény, kivándorlás, asszimiláció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít a forráspár alapján egy lényeges tényt (a magyarok országos arányukhoz képest kisebb arányban / a nemzetiségek országos arányukhoz képest nagyobb arányban vándoroltak ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez hozzájárult a magyarok arányának növekedéséhez / a nemzetiségek arányának csökkenéséhez; a kivándorlás mögött legtöbbször megélhetési nehézségek / földéhség állt; a nemzetiségek az ország fejletlenebb területein laktak nagyobb arányban).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a nemzetiségi törvény széles körű nyelvhasználati jogokat adott a nemzetiségeknek (a közigazgatásban, az igazságszolgáltatásban, az oktatásban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korszakban ez haladó törvénynek számított; liberális szellemiségű törvény volt; a törvény elfogadtatása Eötvös József nevéhez kötődött; területi autonómiát nem adott a nemzetiségeknek).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a köztisztviselők körében az országosnál jóval magasabb volt a magyarok aránya; az állami és megyei tisztviselők szinte kizárólag magyarok voltak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyarok körében magasabb volt az átlagos iskolai végzettség; ez összefüggött azzal, hogy magyar volt az államnyelv / az egyetemi oktatás nyelve; ez összefüggött azzal, hogy a magyarok körében magasabb volt az átlagos életszínvonal; ez is hozzájárult ahhoz, hogy a nemzetiségek kevésbé tudták érvényesíteni igényeiket; ösztönözte az asszimilációt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a korszakban (50 százalék fölé) nőtt a magyarok aránya / (50 százalék alá) csökkent a nemzetiségek aránya, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország továbbra is soknemzetiségű állam maradt; az arányok változásában szerepe volt az asszimilációnak / a természetes szaporodás mértékében / az életkörülményekben mutatkozó különbségnek).	0–3
	E2 Rögzít egy – a forrásban nem szereplő – tényt a magyar kormány nemzetiségi politikájára vonatkozóan (pl. az „egy politikai nemzet” elvére alapult; egyedül a magyar volt az államnyelv), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetiségek egy része kollektív jogokat / területi autonómiát követelt; a korszak végén egyes nemzetiségek körében felmerült az elszakadás gondolata; a magyar politikusok tartottak a történelmi országterület szétszakadásától; az elemi iskolákban kötelezővé tették a magyar nyelv oktatását; a nemzetiségek asszimilálódását célzó intézkedéseket hoztak).	0–3

	E3 Rögzíti a horvát–magyar kiegyezés tényét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a horvátok – területi – autonómiát kaptak; saját országgyűlésük / kormányuk lehetett; követeket küldtek a magyar törvényhozásba; nem voltak elégedettek a helyzetükkel / a lista törekvéseket fogalmaztak meg).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:1. <https://en.wikipedia.org>4. <https://cultura.hu>

10. Probáld Ferenc – Szabó Pál (szerk.): Európa regionális földrajza II. Budapest, 2007. 432.

11. http://www.fsze.hu/56/Tematikus_HTM_ek/Egyeb_HTM_ek/Jelkepek_ellen_HTM_ek/Feliratok.htmhttps://napitortenelmiforras.blog.hu/2016/02/23/a_kadari_hatalom_nyomai_a_falakonhttps://ritkanlathatotortenelem.blog.hu/2017/01/31/magyar_plakatok_1951https://mek.oszk.hu/kiallitas/1956/html/roplapok/apro1956_0764.htm12. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2018/01/ts580101.pdf>

(Pénzes János, Tátrai Patrik, Pásztor István Zoltán tanulmánya)

16. Nagy Mariann–Katus László: A Magyar Korona országainak nemzetiségei a 18–19. században.

http://arkadia.pte.hu/tortenelem/tananyag/magyar_korona_orosz_nemzetisegei_1819sz_modulterv